

OPINIA Asociației Promo-LEX cu referire la numărul de circumscripții uninominale care urmează a fi create peste hotarele țării și repartizarea acestora potrivit zonelor geografice [1]

Noile prevederi legale

Conform noii redacții a Codului electoral, alegerile Parlamentare se efectuează în baza unui sistem de vot mixt, într-o circumscripție națională care cuprinde întreg teritoriul Republicii Moldova și secțiile de votare din străinătate, precum și în baza a 51 de circumscripții uninominale, inclusiv pentru localitățile din stânga Nistrului (Transnistria) și peste hotare. Parlamentul în calitate de organ legislativ suprem nu a stabilit cote exacte pentru circumscripțiile electorale care urmează a fi create peste hotarele țării și în unitățile administrativ teritoriale cu statut special. În acest context, crearea circumscripțiilor electorale urmează a fi efectuată în conformitate cu criteriile specificate în Codul Electoral și recomandările generale sugerate de standardele internaționale.

Metodologia de calcul a numărului de circumscripții uninominale care urmează a fi create peste hotarele țării

Pentru a determina numărul de circumscripții electorale care urmează a fi constituite peste hotarele țării, Asociația

Promo-LEX a utilizat doi indicatori:

- numărul de cetățeni plecați/aflați peste hotarele țării. Conform datelor prezentate în anul 2016 de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) [2], peste hotarele țării se aflau 805 509 persoane;
- numărul de alegători de peste hotarele țării care au participat la ultimul scrutin național [3], adică, 138 723 persoane care au primit buletine de vot la ce de-al doilea tur de scrutin la alegerile prezidențiale.

Acești doi indicatori și cifrele reflectate mai sus au fost raportate la numărul total de cetățeni ai Republicii Moldova, precum și la numărul total de alegători [4]. Reieșind din numărul total de 51 circumscripții uninominale care urmează a fi create, pentru fiecare din cei doi indicatori menționați mai sus a fost calculat un număr aproximativ de circumscripții uninominale care ar trebui create peste hotarele țării.

Astfel, împărțind numărul cetățenilor aflați peste hotarele țării la numărul total al cetățenilor Republicii Moldova s-ar obține o cotă de 20,29%; respectiv, 20,29% din numărul total de 51 circumscripții uninominale ar constitui aproximativ 10 circumscripții care ar trebui create peste hotare, conform primului indicator (a se vedea detalii în Tabelul 1).

Tabel 1

Indicator	Numărul total de cetățeni ai Republicii Moldova [5]	Numărul cetățenilor plecați / aflați peste hotarele țării	% cetățeni peste hotare	Nr. de circumscripții uninominale care ar trebui create peste hotare (din totalul de 51)
------------------	---	---	-------------------------	---

Numărul de cetățeni plecați/aflați peste hotarele țării	3 970 729	805 509	20,29%	10
---	-----------	---------	--------	-----------

Un exercițiu similar de calcul, de această dată în baza numărului de cetățeni cu drept de vot din afara țării care au participat la scrutinul prezidențial din 2016, arată că, peste hotarele țării au votat circa 4,26% din totalul alegătorilor din RSA; respectiv, 4,26% din numărul total de 51 circumscripții uninominale ar constitui aproximativ 2 circumscripții care ar trebui create peste hotare, conform celui de-al doilea indicator (a se vedea detalii în Tabelul 2).

Tabel 2

Indicator	Numărul total de alegători [6]	Nr. persoane care au primit buletine de vot în turul II al scrutinului prezidențial, 2016	% alegători care au votat peste hotare din totalul acestora	Nr. de circumscripții uninominale care ar trebui create peste hotare (din totalul de 51)
Numărul de alegători de peste hotarele țării care au participat la ultimul scrutin național	3 255 361	138 723	4,26%	2

Însumând cotele obținute pentru indicatorii prezentați mai sus (20,29% + 4,26%) s-ar obține un coeficient total de 24,55%,

care la rândul său ar trebui împărțit la divizorul 2 (numărul de indicatori luați în calcul), rezultând astfel o cotă agregată de 12,28%. Astfel, cota agregată de 12,28% reprezintă coeficientul care trebuie luat în calcul la stabilirea numărului de circumscripții electorale care ar fi necesar să fie create în afara țării (din numărul total de 51 circumscripții) [\[7\]](#).

În concluzie, potrivit acestui exercițiu matematic, cetățenilor din diasporă ar trebui să li se repartizeze circa 12,28 % sau 6 circumscripții din totalul de 51 de circumscripții uninominale.

Determinarea zonelor geografice și a numărului de circumscripții uninominale care urmează a fi create în fiecare zonă

Potrivit art. 74, alin. 5 din Codul electoral, la constituirea circumscripțiilor uninominale peste hotarele Republicii Moldova, autoritatea responsabilă de crearea acestora va ține cont, de următoarele condiții:

1. informațiile deținute de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință;
2. informațiile deținute de către autoritățile publice centrale, inclusiv datele statistice oficiale relevante;
3. informațiile obținute în rezultatul înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate, conform procedurii stabilite prin regulamentul aprobat de Comisia Electorală Centrală;
4. numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent;
5. alte date relevante, obținute de autoritățile publice centrale, la solicitare, din partea autorităților țării gazdă în condițiile legii;
6. la stabilirea hotarelor circumscripțiilor constituite peste hotare, Comisia va acționa în conformitate cu

regulamentul aprobat de Guvern și va ține cont de zonele geografice relevante precum:

- țările membre ale Uniunii Europene, Norvegia, Islanda, Elveția, Liechtenstein, San Marino, țările din Europa de Sud-Est care nu sînt membre ale Uniunii Europene, Turcia, Israel;
- țările membre ale Comunității Statelor Independente, Ucraina, Georgia, Asia, Orientul Mijlociu;
- America de Nord, America de Sud, Africa, Australia, Noua Zeelandă, luându-se în considerare hotarele statelor care nu vor putea fi intersectate pe interior.

Asociația Promo-LEX consideră că, primii patru indicatori menționați în lege sunt determinanți pentru repartizarea circumscripțiilor electorale în interiorul zonelor geografice stabilite de Parlament. Reiterăm, zonele geografice se repartizează în felul următor:

- **Europa[8]**: țările membre ale Uniunii Europene, Norvegia, Islanda, Elveția, Liechtenstein, San Marino, țările din Europa de Sud-Est care nu sunt membre ale Uniunii Europene, Turcia, Israel;
- **CSI și Asia**: țările membre ale Comunității Statelor Independente, Ucraina, Georgia, Asia, Orientul Mijlociu;
- **America și alte teritorii**: America de Nord, America de Sud, Africa, Australia, Noua Zeelandă.

Având în vedere cele patru criterii prevăzute de Codul Electoral, similar analizei propusă de Asociația Gente Moldova[9], Asociația Promo-LEX a realizat o serie de calcule matematice pentru obținerea unor cote procentuale privind numărul de circumscripții electorale care ar trebui create peste hotare în fiecare din cele trei zone geografice stabilite în lege. Astfel, în tabelele ce urmează sunt indicate calculele corespunzătoare pentru fiecare indicator în parte:

Tabel 3

a) în baza informațiilor deținute de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință				
Zona geografică	Numărul cetățenilor plecați/aflați peste hotarele țării	% din numărul de cetățeni	Numărul de circumscripții uninominale conform cotei stabilite (6)	Numărul de circumscripții uninominale care ar fi create în baza criteriului a)
Europa	240 423	29,85 %	$0,298 \cdot 6 = 1,80$	1,80
CSI și Asia	517 532	64,25 %	$0,642 \cdot 6 = 3,85$	3,85
America și alte teritorii	47 554	5,90 %	$0,059 \cdot 6 = 0,35$	0,35
Total	805 509	100 %		6

Din tabelul de mai sus se observă faptul că, în baza informațiilor deținute de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință, în zona geografică CSI și Asia, numărul de votanți depășește de două ori numărul de alegători din statele zonei Europa, iar zona geografică America și alte teritorii ating circa 6% din numărul total. Prin urmare, conform estimărilor Promo-LEX, din cele 6 circumscripții electorale care urmează a fi create, 1,80 circumscripții ar trebui să revină zonei geografice Europa, 3,85 – zonei CSI și Asia, 0,35 – zonei America și alte teritorii.

Tabel 4

**b) în baza informațiilor deținute de către CRIS Registru la
01.07.2017 [\[10\]](#)**

Zona geografică	Numărul de cetățeni	% din numărul de cetățeni	Numărul de circumscripții uninominale conform ponderii	Numărul de circumscripții uninominale partajate în baza criteriului b)
Europa	22 891	22,07 %	$0,221*6 = 1,32$	1,32
CSI și Asia	64 025	61,74 %	$0,617*6 = 3,71$	3,71
America și alte teritorii	16 783	16,19 %	$0,162*6 = 0,97$	0,97
Total	103 699	100 %		6

În baza informațiilor deținute de către autoritățile publice centrale, inclusiv a datelor statistice oficiale relevante, Promo-LEX constată faptul că, zonei geografice Europa îi revine un număr de 1,32 circumscripții iar CSI și Asia – 3,71 circumscripții uninominale, în timp ce zonei America și alte teritorii îi revine 0,97 circumscripții electorale.

Tabel 5

c) în baza informațiilor obținute în rezultatul înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate pentru scrutinul prezidențial 2016				
Zona geografică	Numărul de alegători	% din numărul de alegători	Numărul de circumscripții uninominale conform ponderii	Numărul de circumscripții uninominale partajate în baza criteriului c)
Europa	2800	78,43 %	$0,784*6 = 4,71$	4,71
CSI și Asia	227	6,36 %	$0,064*6 = 0,38$	0,38

America și alte teritorii	543	15,21 %	$0,152 * 6 = 0,91$	0,91
Total	3570	100%		6

Luând drept bază de calcul rezultatul înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate pentru scrutinul prezidențial din 2016, din tabelul de mai sus se observă că, în zona geografică Europa, numărul de votanți depășește de 2,75 ori numărul de alegători din celelalte zone geografice cumulat. Respectiv, urmează ca în această zonă să fie create 4,71 circumscripții uninominale, în zona America și alte teritorii – 0,91 circumscripții uninominale, iar în zona CSI și Asia – 0,38 circumscripții uninominale.

Tabel 6

d) în baza numărului de alegători de peste hotare care au participat la scrutinul precedent				
Zona geografică	Numărul de alegători	% din numărul de alegători	Numărul de circumscripții uninominale conform ponderii	Numărul de circumscripții uninominale partajate în baza criteriului d)
Europa	114 892	82,82 %	$0,828 * 6 = 4,97$	4,97
CSI și Asia	13 116	9,45 %	$0,095 * 6 = 0,57$	0,57
America și alte teritorii	10 715	7,72 %	$0,077 * 6 = 0,46$	0,46
Total	138 723	100 %		6

Calculare similare efectuate în baza numărului de alegători de peste hotare care efectiv au participat la scrutinul

prezidențial din 2016 ne indică faptul că, zonei Europa iar reveni 4,97 circumscriptii uninominale, zonei CSI și Asia – 0,57 circumscriptii uninominale, iar zonei America și alte teritorii – 0,46 circumscriptii uninominale.

În final, numărul de circumscriptii uninominale care ar trebui create în fiecare din cele trei zone geografice reprezintă suma numărului de circumscriptii rezultat în baza calculelor pentru fiecare din cele patru criterii, divizată la numărul de criterii (patru). Tabelul de mai jos prezintă rezultatele finale agregate ale acestei analize:

Tabel 7

TABEL CONCLUZIV					
Zona geografică	INDICATORUL Informațiile deținute de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință	INDICATORUL Informațiile deținute de către autoritățile publice centrale, inclusiv a datelor statistice oficiale relevante	INDICATORUL Informațiile obținute în rezultatul înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate	INDICATORUL Numărul de alegători de peste hotare care au participat la scrutinul precedent	Numărul de circumscriptii uninominale care trebuie create în fiecare zonă geografică
Europa	1,80	1,32	4,71	4,97	3,20
CSI și Asia	3,85	3,71	0,38	0,57	2,13
America și alte teritorii	0,35	0,97	0,91	0,46	0,67
Total	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00

Respectiv, pornind de la cele menționate mai sus, numărul de circumscriptii uninominale și distribuția acestora trebuie să fie un rezultat reprezentativ, proporțional și universal

pentru asigurarea unor condiții echitabile fiecărui alegător. Având în vedere faptul că Parlamentul nu a fixat cote, votul fiecărui alegător trebuie să aibă aceeași putere atât în țară cât și peste hotare.

Pentru a asigura acest deziderat au fost luate în calcul toate criteriile posibile, inclusiv cele stabilite de cadrul legal, fiind astfel determinată o modalitate optimă de partajare [11] și un număr echitabil de circumscripții electorale care urmează a fi create pentru cetățenii aflați peste hotarele Republicii Moldova, conform zonelor geografice stabilite de Parlament.

În concluzie, Asociația Promo-LEX constată necesitatea creării a 6 circumscripții electorale peste hotarele țării și recomandă următoarea repartiție a acestora pe zone geografice:

- țările membre ale Uniunii Europene, Norvegia, Islanda, Elveția, Liechtenstein, San Marino, țările din Europa de Sud-Est care nu sunt membre ale Uniunii Europene, Turcia, Israel – **3 circumscripții**;
- țările membre ale Comunității Statelor Independente, Ucraina, Georgia, Asia, Orientul Mijlociu – **2 circumscripții**;
- America de Nord, America de Sud, Africa, Australia, Noua Zeelandă – **1 circumscripție**.

[1] Calculele sunt efectuate în baza informațiilor colectate din diverse surse deschise, în cazul acceptării metodologiei ele trebuie revizuite în baza informațiilor oficiale prezentate și confirmate de autoritățile relevante

[2]

<http://socialistii.md/igor-dodon-cere-deschiderea-a-159-sectii-de-votare-in-rusia/>

[3] <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1991&rid=19965&l=ro>

[4] <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=20576&l=ro>

[5]

<http://www.registru.md/date-statistice/in-profil-administrativ-teritorial>

[6]

<http://www.cec.md/index.php?pag=news&id=1042&rid=20576&l=ro>

[7] În cazul utilizării metodologiei respective, se recomandă ca la cifrele 55000-60000, care reprezintă numărul de alegători pentru constituirea unei circumscripții electorale uninominale în țară, să fie adăugată cota de circa 12% deoarece corespunzător acestei cote se vor deschide circumscripții peste hotarele țării unde vor vota alegătorii care de facto se regăsesc deja în listele electorale de bază.

[8] Denumirile generice ale zonelor geografice sunt generalizatoare și sunt utilizate în studiu pentru facilitarea prezentării informației.

[9]

<https://drive.google.com/file/d/0BxwIRtSMdesFMXVzRFk3dDZzTDg/view>

[10] Informațiile deținute de către CRIS Registru la 01.07.2017,

<http://www.registru.md/date-statistice/referitor-la-cetatenii-rm-plecati-peste-hotare-la-loc-permanent-de-trai>

[11] În cazul utilizării acestei metodologii de calcul se recomandă utilizarea acesteia și pe interiorul zonelor geografice pentru a stabili echitabil numărul de circumscripții (țări) din fiecare zonă geografică.

[PDF](#)